

ISEBE LEMFUNDO LEMPUMA KOLONI
EASTERN CAPE EDUCATION DEPARTMENT
OOS-KAAP ONDERWYSDEPARTEMENT

IIMVIWO ZEBANGA LOKUGQIBELA
NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS
NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT-EKSAMEN

GESKIEDENIS – EERSTE VRAESTEL

ADDENDUM

Hierdie addendum bestaan uit 12 bladsye.

VRAAG 1: WAAROM IS DIE BERLYNSE-MUUR GEBOU EN HOE HET DIT DIE SITUASIE TUSSEN DIE SUPERMOONDHED E WEERSPIEËL?**BRON 1A:**

Drie verskillende faktore het gedurende 1961 bygedra om verhoogde spanning tussen die Supermoondhede in Berlyn te skep. Dit het gelei tot die bou van die Berlynse-muur deur die Oos-Duitse regering.

Sedert die stigting van Oos-Duitsland in 1949 het meer as drie miljoen vlugteling, baie van hulle geskoolde en ekonomies aktief, na die Weste gevlug. Teen Julie 1961 het omtrent 10 000 mense per week 'met hul voete gestem' en besluit op 'n hoër lewensstandaard en groter vryheid wat die Weste aangebied het. Die Oos-Duitse regering wou die grens sluit om die vloei van vlugteling na die Weste stop te sit.

Spanning tussen die USSR en die Weste het toegeneem as gevolg van die *Bay of Pig*-insident in Kuba, in 1961, waar die VSA betrokke was in 'n poging om die nuut gestigte kommunistiese regering van Fidel Castro omver te werp.

Khrushchev het 'n politieke oorwinning benodig om sy posisie in die Sowjet-regering te verseker. Sy binnelandse beleid het misluk, en hy is geblameer vir die diplomatieke skeuring tussen die twee kommunistiese reuses, die USSR en China. Dit het gelei tot die bou van die Berlynse-muur deur die Oos-Duitse regering. Dit het die vloei van vlugteling gestop en as gevolg daarvan het die ekonomie van Oos-Duitsland verbeter.

Die Weste was magteloos om die bou van die Berlynse-muur te keer, maar die status van Wes-Berlyn het onveranderd gebly, 'n eiland van kapitalisme en demokrasie omring deur Oos-Duitsland. Baie Oos-Duitsers het gesterf in 'n poging om oor die Muur te ontsnap, wat die mees beroemde simbool van die Koue Oorlog geword het.

BRON: *In Search of History, Grade 12*, pp 341-342

BRON 1B

Daar is verskillende standpunte oor die bou van die Berlynse-muur:

Standpunt 1: Dit is die amptelike siening van die Kommunisties-beheerde Oos-Duitse regering in 1961 oor waarom die muur gebou is:

In geen ander deel van die wêreld is daar soveel buitelandse spioene te vind as in Wes-Berlyn nie. Nêrens anders kan hulle met soveel vryheid optree nie. Hierdie spioene smokkel agente in die DDR [Duitse Demokratiese Republiek – die Russiese naam vir Oos-Duitsland] in en wakker sabotasie en betogings aan.

Maatreëls (die bou van die Berlynse-muur) is getref ... in die belang van vrede in Europa en die veiligheid van die DDR (Oos-Duitsland) en ander Sosialistiese state.

Standpunt 2: 'n Westerse uitkyk op die bou van die Berlynse-muur:

Aan die ander kant het die Wes-Berlynse die Muur as 'n simbool van Sowjet-onderdrukking gesien (die gebruik van geweld om onenigheid en weerstand die hoof te bied). Vanaf 1961 tot met die val van die Muur in 1989 is 171 mense dood wat na die Weste probeer ontsnap het.

BRON 1 C

In die volgende bronne word die sieninge van President JF Kennedy van die VSA voor en na die bou van die Berlynse-muur gegee:

Geskrewe Bron 1:

In 1961 het President JF Kennedy sy sieninge oor Berlyn verduidelik en die redes waarom die Westerse moondhede nie sy posisie oor Wes-Berlyn, wat deur Oos-Duitsland omring was, sou op gee nie:

[Berlyn] is meer as 'n vertoonstuk van vryheid, 'n simbool, 'n eiland van vryheid in 'n Kommunistiese see. Dit is selfs meer as 'n skakel met die vrye wêreld, 'n baken van hoop agter die Ystergordyn, 'n ontsnappingsroete vir vlugtelingen ... bo alles het dit, soos nooit tevore nie, 'n groot toetsterrein vir Westerse moed en wilskrag geword.

Visuele Bron 2:

President John F. Kennedy van die VSA spreek 'n groot skare toe tydens 'n groot saamtrek voor die stadsaal in Berlyn in Junie 1963:

“Vryheid het baie probleme en demokrasie is nie perfek nie ... maar ons hoef nog nooit mure te gebou het om ons mense binne te hou nie.”

Bron: *Nigel Hunter, Spotlight on the Cold War, p 44*

**VRAAG 2: WAT WAS DIE EKONOMIESE MOONTLIKHEDE EN BEPERKINGS
WAT GHANA NA ONAFHANKLIKHEID IN DIE GESIG GESTAAR HET?****BRON 2A:**

Dit is hoe Nkrumah Ghana se ekonomiese beleid verduidelik het:

Ghana het 'n koloniale ekonomie oorgeneem ... Ons kan nie rus tot tyd en wyl ons hierdie miserabele struktuur afgebreek en in die plek daarvan 'n gebou van ekonomiese stabiliteit opgerig het nie, om sodoende vir onself 'n ware paradys van oorvloed en bevrediging te skep ... Ons moet voortgaan met ons voorbereidings vir beplande ekonomiese groei om die armoede, siekte en ongeletterdheid te vervang wat gediskrediteerde kolonialisme en verrottende imperialisme agtergelaat het ... Sosialisme is die enigste patroon wat binne die kortste moontlike tyd vir die volk 'n goeie lewe kan skep.

Bron: *New Africa History, Graad 12, p 56*

BRON 2B:

Nkrumah se verduideliking van Afrika-sosialisme en die toepassing daarvan:

Alhoewel Ghana beskou word as 'n voorbeeld van Afrika-Sosialisme, was Nkrumah se doelstellings en metode baie verskillend van dié van Nyerere. Nkrumah het sosialisme met moderniteit geassosieer. Net soos Stalin gedurende die 1930's het hy beoog om sosialisme te gebruik as 'n middel om die ontwikkelde lande in te haal. Sy konstante doel was om Afrika onafhanklik te maak en te verenig, sodat dit imperialisme en neo-kolonialisme op 'n afstand kon hou. Alhoewel sosialisme die amptelike beleid was, het hy nie groot moeite gemaak om grond en nywerhede in Ghana te nasionaliseer nie. Sy fokus was op industriële ontwikkeling en landelike ontwikkeling was vernatig. Sy Sewe-Jaarplan wat in 1961 begin, het bestaan uit 'n aantal projekte, sommige met hoë prioriteite en ander minder so. Nkrumah het nie op hierdie stadium die fokus geplaas op selfonderhoud nie, omdat hy fondse buite Ghana vir sy Sewe-Jaarplan moes bekom.

Ongelukkig het Ghana se Sewe-Jaarplan saamgeval met 'n daling in die wêreldprys van kakao, Ghana se hoof uitvoerprodukt. Om geld te bekom vir die belangrike projekte in die Sewe-Jaarplan, was Nkrumah geforseer om:

- Geld uit die boere te druk deur hulle baie lae pryse te betaal vir hul produkte
- Geld te leen van lande soos Brittanje en die VSA, wie hy skerp gekritiseer het as neo-kolonialiste.

Die mislukking van President Nkrumah se ekonomiese beleidsrigtings het gelei tot 'n daling in landbouproduksie, en gelei tot 'n toename in smokkelary en 'n toename in die las van buitelandse skuld. Teen 1966 was meeste Ghanese slegter daaraan toe as wat hulle was voor onafhanklikheid.

Bron: *Shuters History, Graad 12, pp 74-75, 95*

BRON 2C

Die twee bronne verduidelik die ekonomiese uitdagings wat Ghana na onafhanklikheid in die gesig gestaar het.

Geskrewe bron:

Die teks hieronder beskryf Ghana se ekonomiese beleidsrigtings en sluit statistiese inligting oor die vertoning van Ghana se ekonomie in:

Hoewel hoë verwagtinge gekoester is, het kolonialisme nie die ontwikkeling van 'n swart sakegemeenskap toegelaat nie. Internasionaal ontwikkelingsagentskappe soos die Wêreldbank en ander het Afrika-regerings aangemoedig om lenings aan te gaan om groot kapitaal-intensiewe nywerheidsprojekte soos damme, fabriekke en myne te vestig. Swak beplanning, ondoeltreffendheid en korrupsie kom egter voor wanneer regerings nie aan hul burgers verantwoording doen nie en projekte het dikwels nie aan die verwagte potensiaal voldoen nie.

Die verhaal van Nkrumah se landboubeleidsrigtings is dieselfde as dié van baie Afrika-lande. Die werkers op staatsplase was ondersteuners van CPP en hul families. Hulle het dikwels staatgemaak op duur, ingevoerde masjinerie wat dikwels gebreek het en dit was moeilik om onderdele te kry. Die staatsbeheerde Kakaobemarkingsraad het al hoe meer van die wins probeer opeis deur steeds laer pryse aan produsente te betaal. In 1960 het die Raad 72% van die geld uit die verkoop van kakao betaal. Teen 1965 het die boere net 41% van die geld uit kakaoverkope verkry. Boere het reageer deur hul kakao onwettiglik te verkoop en te weier om nog bome aan te plant. Kakao-produksie in Ghana het gedurende die 15 jaar na 1965 gehalveer.

Bron: *New Africa History, Graad 12, p 55*

Visuele bron:

'n Plakkaat wat Ghanese aanmoedig om meer uit te voer. Dit sou meer geld inbring.

Bron: *In Search of History, Graad 12, p 95*

VRAAG 3: WATTER INVLOED HET DIE MONTGOMERY-BUSBOIKOT VAN 1956 OP DIE BURGERREGTEBEWEGING IN DIE VSA GEHAD?**BRON 3A**

'n Foto van Rosa Parks wat op 'n sitplek voor in die bus sit om haar historiese versetdaad op 1 Desember 1956 te herdenk.

Bron: Govender, SP, *Geskiedenis vir 'n Nuwe Geslag, Graad 12*, p 135

BRON 3 B

Dit is 'n uittreksel uit 'n toespraak wat deur Martin Luther King in 1963 gemaak is. Dis aangehaal uit CK Macdonald, *Modern America*, 1987.

Daar kom 'n tyd wanneer mense moeg word. Ons is moeg daarvan om eenkant en vernederd te voel, moeg daarvan om rondgeskop te word. Ons het geen ander keuse as om te protesteer nie. Ons protesteer vir die geboorte van geregtigheid. In ons protes sal daar nie kruise gebrand word nie. Geen wit persoon sal uit sy huis geneem word deur 'n Neger-massa wie se gesigte bedek is en wreed vermoor word nie. Daar sal geen dreigemente en afknouery wees nie. Liefde moet ons ideaal wees. Wees lief vir jou vyande, seën hulle en bid vir hulle. Laat niemand jou so laat aftrek dat jy hulle haat nie.

Bron: *Nuwe Generasie Geskiedenis, Studiegids*, p 59

BRON 3C

Hierdie is van 'n sekondêre bron omtrent die burgerregtebeweging:
Sterk plaaslike gemeenskappe het die kern van die burgerregtebeweging gevorm.
Baie keer het dapper en vasbeslote individue die vonk verleen wat hierdie gemeenskappe tot optrede aangevuur het.

Die eerste en een van die belangrikste uitdrukkings van hierdie daad het in die klein dorpie, Montgomery, in Alabama plaasgevind ... Geseën met goed georganiseerde opvoedkundige, godsdienstige en ander instellings, was die stad, met sy Afro-Amerikaanse gemeenskap van 45 000 (in 'n posisie) om geskiedenis te maak ... Die beweging in Montgomery het nie uit die bloute ontstaan nie ... Dit was die gevolg van jarelange organisering en beplanning deur protesgroepe. In aansluiting met sy talle kerke, twee swart kolleges (universiteite) en ander maatskaplike organisasies het, het Alabama as hoofstad 'n sterk kern van protesgroepe gehad ...

Op 1 Desember 1955 het Rosa Parks, 'n 43-jarige departementele kleremaakster en burgerlike aktivis op 'n bus geklim en na agter beweeg waar Afro-Amerikaners veronderstel was om te sit. Alle sitplekke was beset en sy het gaan sit op 'n sitplek in die middel van die bus. Toe 'n blanke man op die bus klim, het die bestuurder Parks beveel om haar sitplek vir hom af te staan. Daar was niks ongewoon met hierdie versoek nie, maar op hierdie noodlottige dag, het Rosa Parks geweier om te beweeg. Sy het nie op daardie dag besluit om haar te verset nie, maar soos sy later sou sê: "sy het besluit dat sy moes vir eens en altyd weet wat haar regte as 'n mens en 'n burger is ..." Toe haar oomblik aanbreek het sy dit aangegryp en met hierdie daad van verset die Montgomery-busboikot begin wat as inspirasie sou dien vir die moderne burgerregte-stryd vir vryheid en gelykheid.

Bron: DC Hine, WC Hine and S Harrold, *The African-American Odyssey Volume 2: Since 1863*, 2000, pp 504-6

VRAAG 4: HOE HET SWARTBEWUSSYN DIE BEVRYDINGSTRYD TEEN APARTHEID IN DIE 1970's IN SUID-AFRIKA LAAT TOENEEM?**BRON 4A**

Hierdie is 'n uittreksel uit die werke van Steve Biko waarin hy die betekenis van Swartbewustheid verduidelik:

Swartes is diegene 'teen wie daar volgens wet of tradisies, polities, ekonomies en sosiaal as 'n groep gediskrimineer word in Suid-Afrika, en wat hulself as 'n eenheid definieer in die verwesenliking van hulle aspirasies.

... Om swart te wees is nie 'n geval van pigmentasie nie – om swart te wees is 'n geestestoestand ...

Swartbewustheid strewe daarna ... om swartmense die waarde van hul eie standarde en uitkyk te wys ... om hulself te beoordeel volgens hierdie standarde en nie om die bos gelei word deur 'n blanke gemeenskap wat hulle gebreinspoel het en blanke standarde as maatstaaf gebruik waarvolgens swart mense mekaar beoordeel nie.

Die mees gevaarlike wapen in die hande van die onderdrukker is die gees (verstand) van die onderdrukte ... Ons binne die Swartbewussynbeweging het ons besluite geneem dat ons sal werk binne die raamwerk van die wet of ons sal nie werk nie.

Bron: Claire H, et al, *Making History Grade 12*, p 139

BRON 4B

Die bron bestaan uit twee dele wat handel oor die verskillende reaksies op die dood van Steve Biko:

VISUELE BRON 1: 'n Spotprent van Jimmy Kruger, Minister van Justisie. Dit toon sy reaksie op die dood van Steve Biko.

VISUELE BRON 2: Hierdie is 'n foto van die Britse anti-Apartheidsbeweging wat protesteer teen die dood van Biko in 1977.

Vertaling:

Biko ...

Voster is verantwoordelik vir sy dood

Owen

Dink volgende keer aan Biko voordat jy met apartheidmoordenaars praat

Bevry politieke gevangenes in Suid-Afrika

Bronne: Visuele bron 1, Shuter's History, Grade 12, p 135
Visuele bron 2, New Generation History, p 121

BRON 4C

Hierdie is 'n uittreksel vanuit *Youth, Culture and Politics* deur Clive Glaser, wie kommentaar lewer op die invloed van Swart Bewustheid in skole in Soweto:

Hoërskool leerlinge was teen die middel van die 1970's in 'n goeie posisie om die politieke leierskap in Soweto oor te neem. Sekondêre skole ... het 'n verenigde invloed gehad. Hulle het die geletterde jeug met soortgelyke ervarings en griewe op grootskaal byeengebring. Hoërskole ... was ontvanklik vir die ideologie van Swart Bewustheid ... Leerders met energie en onafhanklikheid en propvol selfvertroue wat deur Swart Bewustheid geïnspireer is, het die politieke leemte wat deur die verbode Kongresbewegings gelaat is, gevul.

Bron: Friedman M, et al, *Looking into the Past*, 2007, p 156

BRON 4D

'n Pamflet wat gedurende die 1976-opstande deur die regering versprei is, in 'n poging om die protes-aksie te ondermyn.

Vertaling:

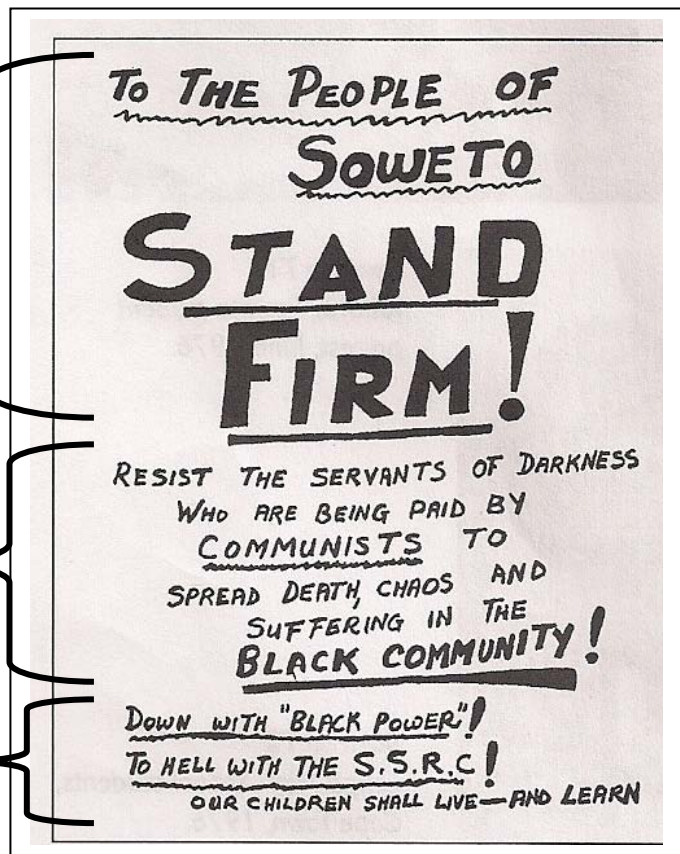
AAN DIE MENSE

VAN SOWETO

STAAN VAS!

Weerstaan die dienaars van donkerte wat deur die KOMMUNISTE betaal word om dood, chaos en lyding in die SWART GEMEENSKAP te versprei!

Weg met "Swartmag"! Te hel met S.S.R.C! Ons kinders sal lewe – en leer

Bron: Botarro, J, *Oxford in Search of History*, p 148

ERKENNINGS

Uittreksels en visuele bronne, wat in hierdie addendum gebruik is, is uit die volgende publikasies geneem:

- Bottaro, J et al. 2007. *In Search of History* (Oxford University Press)
Claire, H et al 2007. *Making History* (Heinemann)
Dlamini, N et al. 2007. *Shuter's History Grade 12* (Shuter & Shooter Publishers)
Dugmore, C et al 2007 *Viva History* (Vivlia Publishers)
Friedman, M et al. 2007. *Looking into the Past* (Maskew Miller Longman)
Graves, F et al 2007 *Moments in History* (Juta Gariep)
Spencer, J et al. 2007. *New Africa History* (New Africa Books)